

УДК 342.9

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Дем'ян СМЕРНИЦЬКИЙ,

кандидат юридичних наук,

заступник директора Державного науково-дослідного інституту Міністерства внутрішніх справ України

АНОТАЦІЯ

У статті проводиться дослідження нормативно-правового забезпечення адміністративно-правового регулювання у сфері науково-технічної діяльності. Запропоновано класифікацію нормативно-правових актів щодо відповідного впливу на сферу науково-технічної діяльності, до якої увійшли законодавчі акти загального впливу, спеціалізоване законодавство, нормативно-правові акти щодо адміністративно-правового забезпечення охорони об'єктів інтелектуальної власності, екологічної безпеки та технічного регулювання у сфері науково-технічної діяльності. Крім того, зазначено, що, крім адміністративного права, на сферу науково-технічної діяльності також впливають інформаційне право, фінансове право, трудове право та інші галузі права. Також у статті приділено увагу питанню нормативного забезпечення адміністративно-правового регулювання проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт як основних видів науково-технічних досліджень та розробок.

Ключові слова: науково-технічна діяльність, нормативно-правове забезпечення, науково-дослідна робота, дослідно-конструкторська робота.

REGULATORY LEGAL SUPPORT OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION IN THE FIELD OF SCIENTIFIC AND TECHNICAL ACTIVITIES

Demyan SMERNITSKYI,

Candidate of Law Sciences, Deputy Director of the State Research Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine

SUMMARY

The article deals with the regulatory and legal provision of administrative and legal regulation in the field of scientific and technical activities. The classification of normative legal acts concerning the appropriate influence on the sphere of scientific and technical activity, which includes legislative acts of general influence, the specialized legislation, normative-legal acts on the administrative and legal provision of intellectual property objects, ecological safety and technical regulation in the field of scientific-technical activities. It is noted that in addition to administrative law the sphere of scientific and technical activity is also influenced by information law, financial law, labor law and other branches of law. The article also focuses on the normative provision of administrative and legal regulation of conducting research and development works as the main types of scientific and technical research and development.

Key words: scientific and technical activity, normative-legal support, research work, research and development work.

Постановка проблеми. Належне нормативно-правове забезпечення адміністративно-правового регулювання у сфері науково-технічної діяльності сприяє підвищенню ефективності наукових досліджень та науково-технічних розробок, упровадженню результатів досліджень у суспільне життя, створенню належних умов для наукової творчості. Отже, проведення ретельних досліджень нормативно-правового забезпечення адміністративно-правового регулювання у сфері науково-технічної діяльності, виявлення певних прогалин та надання відповідних пропозицій з удосконалення правового забезпечення науково-технічних досліджень та розробок є вкрай актуальним.

Актуальність теми дослідження підтверджується станом незкритості теми щодо нормативно-правового забезпечення адміністративно-правового регулювання у сфері науково-технічної діяльності.

Стан дослідження. Науковий аналіз проблем правового регулювання наукової та науково-технічної діяльності здійснювали численні вчені. Серед них необхідно назвати таких як Р.В. Неколяк, О.В. Скоробагачко, А.С. Кобець, А.А. Манжула, С.О. Мосьондз, С.Г. Сте-

ценко, В.М. Савіщенко, Н.І. Процюк, Н.П. Христинченко, О.В. Ядранська, Н.І. Ясницька та ін.

Мета та завдання статті – дослідження нормативно-правового забезпечення адміністративно-правового регулювання у сфері науково-технічної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Визначаючи поняття адміністративного права, вчені у своїй більшості дотримуються бачення, що адміністративне право – це публічне право, яке реалізується через державні владні структури щодо організації та правового регулювання відповідної сфери суспільного життя. Так, С.В. Ківалов та Л.Р. Біла, говорячи про адміністративне право, зазначають, що адміністративне право, як і конституційне право, опосередковує функціонування публічної влади в державі, тобто воно є правом державного управління, що передбачає владний вплив держави в особі державних органів і посадових осіб на різноманітні суспільні відносини. Автори стверджують, що одночасно метою адміністративного права є закріплення таких форм і напрямів діяльності зазначених органів, їхніх посадових осіб, які б забезпечували повсякденний демократичний режим цих відносин на основі непорушності конституційних прав і свобод людини і громадянина [1, с. 11].

В.Ф. Опришко, Ф.П. Шульженко та С.І. Шимон, досліджуючи адміністративне право, є одностайними з попередніми науковцями та зазначають, що адміністративне право України являє собою окрему галузь вітчизняного права, що покликана регулювати особливу групу суспільних відносин. Головною їх особливістю є те, що вони виникають, розвиваються і припиняють своє існування у сфері державного управління у зв'язку з організацією та функціонуванням системи виконавчої влади на всіх рівнях управління в державі [2].

А от В.К. Колпаков та О.В. Кузьменко [3, с. 3] констатують, що адміністративне право – одна з провідних галузей у правовій системі України, складне соціально-юридичне утворення, в якому відображаються матеріальні, ідеологічні, моральні та інші відносини, що наявні у суспільстві. Науковці стверджують, що адміністративне право базується на положеннях Конституції України, нормативних актах Президента, Верховної Ради та Уряду України, актах органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, референдумів, інших державних структур та зазначають, що воно тісно пов'язане із теоретичними положеннями таких суміжних юридичних наук, як теорія держави і права, конституційне право, цивільне право, кримінальне право, кримінальний процес, кримінологія, трудове право та інших [3, с. 3].

Ми цілком підтримуємо наведену думку та робимо висновок, що, оскільки науково-технічна діяльність регулюється нормами адміністративного, цивільного, господарського, фінансового, інформаційного та ін. галузей права, то адміністративне право тісно пов'язане у сфері суспільних відносин науково-технічної діяльності з іншими галузями права.

С.Г. Стеценко зазначає, що, говорячи про науку як об'єкт адміністративно-правового регулювання, необхідно усвідомлювати, що держава з метою прогресивного розвитку економіки, покращення добробуту населення має здійснювати підтримку науки [4].

Саме державні органи виконавчої влади створюють відповідний правовий базис для реалізації правового регулювання науково-технічної діяльності та забезпечують належний контроль за виконанням встановлених правових норм у зазначеній сфері, а також виконання організаційних заходів щодо функціонування системи науково-технічної діяльності, до якої входить організація наукових досліджень та розробок, організація фінансового та інформаційного забезпечення наукової діяльності, організація правового забезпечення інтелектуальної власності, створеної під час вироблення науково-технічної продукції, організація трудових відносин, організація екологічного забезпечення науково-технічної діяльності, організація міжнародних та господарських відносин між суб'єктами науково-технічної діяльності та організація інших сфер, які забезпечують науково-технічні дослідження та розробки.

Спробуємо запропонувати своє бачення класифікації нормативно-правових актів щодо адміністративно-правового регулювання сфери науково-технічної діяльності.

Отже, класифікацію нормативно-правових актів щодо відповідного впливу на сферу науково-технічної діяльності варто розпочати із загального законодавства.

До цієї групи законодавчих актів слід віднести нормативно-правові акти, що мають загальний вплив на сферу науково-технічної діяльності та регулюють наукову діяльність у загальному сенсі.

Так, до зазначеної групи варто віднести: закони України «Про освіту» [5], «Про державну статистику» [6]; укази Президента України «Про затвердження Положення про Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України» [7], «Про Державне агентство з інвести-

цій та управління національними проектами України» [8], «Питання Міністерства освіти і науки України» [9], нормативно-правові акти щодо створення та діяльності органів виконавчої влади, які впливають на сферу науково-технічної діяльності та ін.

До другої групи нашої класифікації нормативно-правових актів, що забезпечують адміністративно-правове регулювання науково-технічної діяльності, варто віднести спеціалізоване законодавство.

Спеціалізоване законодавство є законодавством, що безпосередньо регулює суспільні відносини у сфері науково-технічної діяльності. До нього належать як законодавчі, так і підзаконні акти, а також нормативні документи.

Так, до зазначеної групи варто віднести: Кодекс України про адміністративні правопорушення [10]; закони України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [11], «Про наукову і науково-технічну експертизу» [12], «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» [13], «Про вищу освіту» [14], «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, галузевих академії наук та статусу їх майнового комплексу» [15], «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» [16], «Про інноваційну діяльність» [17], «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [18], «Про наукові парки» [19], «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» [20]; постанов Верховної Ради України «Про дотримання законодавства щодо розвитку науково-технічного потенціалу та інноваційної діяльності в Україні» [21], «Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України» [22]; постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів» [23], «Про затвердження Положення про порядок розроблення, виготовлення, реалізації та придбання спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку, інших засобів негласного отримання інформації» [24]; Положення Національної Академії наук України від 25 листопада 1992 року «Основні принципи організації та діяльності науково-дослідного інституту Академії наук України» [25] та ін. Більш повний перелік нормативно-правових актів щодо загального та спеціалізованого законодавства стосовно правового забезпечення науково-технічної діяльності наведено у навчально-довідковому посібнику «Наукова і науково-технічна діяльність: правове забезпечення в Україні» [26].

У процесі здійснення науково-технічної діяльності створюються об'єкти інтелектуальної власності, а саме винаходи, корисні моделі, промислові зразки та об'єкти авторського права. Основним завданням щодо об'єктів інтелектуальної власності є їх охорона. Отже, ще однією групою нашої класифікації нормативно-правових актів у сфері науково-технічних досліджень та розробок може стати група законодавчих та підзаконних актів щодо адміністративно-правового забезпечення охорони об'єктів інтелектуальної власності. У навчально-довідковому посібнику «Інтелектуальна власність: правове забезпечення в Україні» [27] наведена правова база із зазначеного питання.

Питання екологічної безпеки продукції та методів її виробництва постають на цей час досі актуально. Науково-технічна сфера найбільше впливає на екологічну безпеку всього світу. Виробництво енергетичних ресурсів, виробництво військового майна, виробництво продовольчих та побутових товарів потребує залучення великих ресурсів, які подекуди негативно впливають на екологію. Отже, адміністративно-правове регулювання екологічної безпеки у сфері науково-технічної діяльності є важливим завданням, а нормативно-правові акти у цій сфері можна

виділити в окрему групу нормативно-правових актів, що забезпечують науково-технічну діяльність. У навчально-довідковому посібнику «Екологічна безпека: правове забезпечення в Україні» [28] наведена правова база із зазначеного питання.

Адміністративно-правове забезпечення у сфері технічного регулювання відіграє особливу роль у забезпеченні науково-технічної діяльності. Нормативно-правові акти у сфері технічного регулювання встановлюють правові норми щодо відповідних технічних параметрів та технічних процесів стосовно науково-технічних досліджень та виготовлення технічної продукції з метою забезпечення їх безпеки та якості. До цієї групи нормативно-правових актів у сфері науково-технічної діяльності варто віднести законодавчі документи щодо технічних регламентів, національних стандартів та стандартів організації України, обов'язкової та добровільної сертифікації, технічних умов та ін. Повний перелік нормативно-правових актів та нормативних документів з технічного регулювання в Україні наведений у науково-довідковому посібнику «Технічне регулювання: правове забезпечення в Україні» [29].

Ми вже зазначили, що, крім адміністративного права, на сферу науково-технічної діяльності також впливають інформаційне право (науково-інформаційне видання «Інформація: правове регулювання в Україні» [30]), фінансове право (навчально-довідковий посібник «Фінансове та матеріальне забезпечення наукової і науково-технічної діяльності: правове регулювання в Україні» [31]), трудове право та інші галузі права.

Науково-технічна сфера безпосередньо впливає на розвиток національної безпеки й оборони. Дослідження, розробки та випуск відповідної продукції військового призначення належать переважно до технічної галузі. Тому законодавче забезпечення національної безпеки й оборони України безпосередньо впливає і на розвиток науково-технічного потенціалу нашої країни, розвиток промислової бази та розробку нових видів озброєння і продукції оборонного призначення. Окремою групою можна виділити нормативно-правові акти, які регулюють національну безпеку й оборону України (навчально-довідковий посібник «Національна безпека і оборона України: правове забезпечення» [32]).

Встановивши певну класифікацію нормативно-правового забезпечення адміністративно-правового регулювання у сфері науково-технічної діяльності, а також і загального правового забезпечення у зазначеній сфері, більше уваги приділимо питанням нормативного забезпечення адміністративно-правового регулювання проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт як основних видів науково-технічних досліджень та розробок.

Науково-дослідна та дослідно-конструкторська робота, згідно із Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [11], є основним видом наукової (науково-технічної) роботи. Але в зазначеному Законі не визначено порядок її проведення, взаємодію суб'єктів цієї роботи та інші аспекти адміністративно-правового регулювання науково-технічних досліджень.

Відносини, що виникають під час проведення науково-технічних досліджень та розробок, а також порядок їх проведення чітко нормуються створеною системою нормативних актів, таких як національні стандарти України.

Так, проведення науково-дослідних робіт регламентується Національним стандартом України ДСТУ 3973-2000 «Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Правила виконання науково-дослідних робіт. Загальні положення» [33], а проведення дослідно-конструкторських робіт регламентується Національним стандартом України ДСТУ 3974-2000 «Система розроблення

та поставлення продукції на виробництво. Правила виконання дослідно-конструкторських робіт. Загальні положення» [34].

Звісно, проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (далі – НДДКР) регламентує ціла низка національних стандартів України, але наведені стандарти є основоположними у цій сфері.

Положення цих стандартів були обов'язковими для НДДКР, виконання яких повністю або частково фінансується з державного бюджету, для інших робіт стандарти мали рекомендаційний характер. Натепер відповідно до Закону України «Про стандартизацію» [35] національні стандарти мають добровільний характер застосування. Але ми не цілком підтримуємо такий стан речей, адже руйнується злагоджена система організації проведення наукових досліджень, фінансування яких здійснюється за рахунок державних коштів. Адміністрування проведення робіт за рахунок державних коштів давало змогу контролювати витрачання цих коштів, а також отримувати певний прогнозований результат наукових досліджень та регламентувати діяльність суб'єктів як владних повноважень, так і виконавців науково-технічних досліджень і розробок у науково-технічній сфері.

Згідно з першим розділом ДСТУ 3973-2000 [33] та ДСТУ 3974-2000 [34], стандарти встановлюють загальні правила виконання робіт, у тому числі правила подання заявок на виконання робіт, розроблення технічного завдання на роботу та її складові частини, функції учасників досліджень, зміст етапів, їх виконання і приймання, реєстрації робіт та реалізації її результатів.

Основними нормами, встановленими в стандартах, є норми щодо функцій учасників науково-дослідної та дослідно-конструкторської роботи, їх дій та взаємин.

Організації, установи і підприємства залежно від характеру участі у НДДКР (замовлення, дослідження, виконання тощо) поділяють на замовників (споживачів), виконавців (розробників) і виготовлювачів (виробників).

Центральні та місцеві органи виконавчої влади виконують функції державного або головного замовника, якщо вони фінансують НДДКР. Крім центральних і місцевих органів виконавчої влади, функції замовника можуть виконувати: споживач, якому буде постачатися продукція; організація, якій доручено представляти інтереси споживача; виробник, який планує випускати продукцію за замовленою ним документацією; виробник кінцевої продукції стосовно розробника матеріалів і комплектувальних виробів. Залежно від характеру, складності та обсягу робіт у виконанні НДДКР беруть участь одна або кілька організацій (підприємств). Якщо у виконанні НДДКР беруть участь декілька організацій виконавців, то серед них визначають головного виконавця. Решта організацій виконують функції виконавців складових частин НДДКР (співвиконавців).

З аналізу стандартів можна зробити висновок, що, наприклад Міністерство внутрішніх справ як центральний орган виконавчої влади, який фінансує проведення науково-дослідних робіт, виступає у ролі державного чи головного замовника.

Замовниками робіт щодо проведення НДДКР у системі МВС виступають служби та підрозділи (департаменти) МВС України, Національної гвардії України, центральних органів виконавчої влади, які керуються Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України. Замовник НДДКР згідно зі стандартами виконує такі основні роботи: ініціює проведення НДДКР стосовно визначеної проблеми і подає рекомендовану форму заявки виконання НДДКР або встановлює власну форму заявки; видає вихідні вимоги щодо розроблення технічного завдання на НДДКР; організує за потреби експертизу

заявок на виконання НДДКР, розглядає результати експертизи; визначає головного виконавця НДДКР; за поданням виконавця (головного виконавця) НДДКР розглядає і затверджує технічне завдання та присвоює НДДКР шифр; приймає рішення щодо укладання договору та укладає договір на виконання НДДКР із виконавцем (головним виконавцем); організує супровід і контроль за виконанням НДДКР на всіх її етапах; приймає окремі етапи робіт та завершеної роботу в цілому, а також рішення щодо подальшого використання результатів НДДКР, спекулятивання, залишків матеріалів та інших матеріальних цінностей, що придбані згідно з договором за кошти замовника; визначає перелік відомостей, що підлягають охороні, а також об'єкти інтелектуальної власності та вимоги до здійснення заходів щодо їх захисту; організує впровадження результатів НДДКР.

Наприклад, головними виконавцями в системі МВС України виступають науково-дослідні установи, вищі навчальні заклади та підприємства системи МВС.

Розглядаючи проведення НДДКР на прикладі Міністерства внутрішніх справ як центрального органу виконавчої влади і розпорядника бюджетних коштів, зазначимо, що виконавцями у проведенні НДДКР можуть виступати науково-дослідні установи, вищі навчальні заклади та підприємства системи МВС у разі виконання НДДКР одноосібно. У разі залучення до виконання НДДКР виконавців складових частин НДДКР на договірних засадах цю роль виконують наукові установи, вищі навчальні заклади, підприємства тощо як системи МВС, так і іншого підпорядкування, які виконують частину НДДКР, обумовлену договірними документами. Згідно зі стандартами виконавець складової частини НДДКР виконує належні роботи і додатково такі роботи: за дорученням головного виконавця розробляє та подає йому на затвердження технічного завдання на складову частину НДДКР; проводить роботу відповідно до затвердженого головним виконавцем технічного завдання; звітує перед головним виконавцем згідно з умовами договору.

Виробником продукції по НДДКР можуть виступати підприємства як системи МВС, так і іншого підпорядкування, які виготовляють продукцію в рамках виконання НДДКР, або науково-дослідні установи, вищі навчальні заклади як системи МВС, так і іншого підпорядкування, якщо вони мають відповідну виробничу базу.

Взаємні обов'язки між замовником, головним виконавцем, виконавцями складових частин та виробниками продукції по НДДКР додатково до вимог стандартів визначаються у договорі на виконання НДДКР, а суперечності між учасниками НДДКР розглядають і вирішують на погоджувальних нарадах.

Відповідно до стандартів ДСТУ 3973-2000 [33] та ДСТУ 3974-2000 [34] проведення НДДКР здійснюють за етапами. Кожен етап має вирішувати певні завдання, потрібні для успішного виконання НДДКР, проведення наступного етапу, уточнення змісту і напрямку НДДКР. Норми щодо етапності НДДКР створюють чітку систему виконання робіт та взаємодії суб'єктів науково-технічної діяльності.

Виконані роботи по НДДКР приймаються створеною комісією. За результатами роботи комісія складає акт приймання НДДКР, який затверджується замовником. НДДКР вважають завершеною від дня затвердження акта її приймання. Результати виконання НДДКР як науково-технічну продукцію передають замовнику чи виробнику згідно з договором та актами чинного законодавства щодо прав на інтелектуальну власність.

Центральні органи виконавчої влади є основними організаторами наукової та науково-технічної діяльності у відповідних галузях суспільного життя.

Міністерство внутрішніх справ України також бере активну участь у розвитку наукової та науково-технічної діяльності в нашій державі та опікується напрямом забезпечення прав і свобод громадян, боротьби зі злочинністю та створення засобів спеціальної техніки для практичних підрозділів правоохоронних органів. Тому розвиток та удосконалення відомчої нормативно-правової бази стосовно здійснення наукової діяльності є, на наш погляд, актуальним.

Удосконалення відомчої правової бази з проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт необхідно розпочати з внесення відповідних доповнень до основного нормативного документа МВС України – Положення про МВС України [36]. У загальному вигляді як у зазначеному Положенні про МВС України [36], так і в положеннях центральних органів виконавчої влади, інших державних установ мають бути встановлені норми щодо проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, спрямованих на забезпечення наукового супроводження діяльності органу, поліпшення його роботи, підвищення якості послуг, які надає громадянам державний орган чи установа.

Основним відомчим нормативним документом системи МВС щодо здійснення наукової діяльності в системі МВС України є Положення про організацію проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт у системі МВС України [37]. Цей нормативний документ встановлює норми до порядку проведення НДДКР у системі МВС України. Однак, як свідчить його аналіз, він не цілком відповідає нормам, встановленим у ДСТУ 3973-2000 «Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Правила виконання науково-дослідних робіт. Загальні положення» [33] та ДСТУ 3974-2000 «Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Правила виконання дослідно-конструкторських робіт. Загальні положення» [34], стосовно проведення НДДКР, взаємодії суб'єктів НДДКР та її приймання. Отже, необхідно внести відповідні зміни та доповнення з метою приведення зазначеного Положення до вимог ДСТУ 3973-2000 [33] та ДСТУ 3974-2000 [34].

Наступним відомчим нормативним документом системи МВС у сфері проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт є Положення про Наукову раду МВС України [38]. Згідно з п. 1.2. цього Положення, Рада є колегіальним дорадчим органом Міністерства внутрішніх справ.

У складі Ради діють три секції (пункт 4.7. цього Положення): наукового забезпечення; науково-технічного забезпечення; науково-методичного забезпечення діяльності ВНЗ МВС України. Секції дають можливість розмежовувати питання наукової діяльності та розглядати їх більш детально із залученням відповідних фахівців у певній галузі. Отже, враховуючи, що науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи з розробки спеціальної техніки є видом науково-технічної роботи, то всі проблемні питання, пов'язані з проведенням НДДКР, доцільно розглядати на засіданнях секції науково-технічного забезпечення, після чого виносити питання на розгляд та узгодження Наукової ради МВС України.

Оскільки виконавцями науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт можуть бути, крім науково-дослідних установ та вищих навчальних закладів, як зазначалося вище, і підприємства системи МВС, то, на нашу думку, п. 2.1.3. Положення про Наукову раду МВС України [38] необхідно доповнити також і підприємствами системи МВС України з метою поширення норм Положення і на підприємства МВС та залучення останніх до роботи Ради.

Крім зазначених змін до відомчих нормативних документів щодо проведення науково-дослідних та дослідно-

конструкторських робіт, необхідно встановити як обов'язковий нормативний документ для суб'єктів, які проводять НДДКР, Положення про проведення НДДКР установи (НДУ, ВНЗ, підприємства).

Розглянувши порядок виконання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, а також нормативні документи, які цей порядок встановлюють, спробуємо виділити основні етапи наукових досліджень, які мають бути притаманні дослідженням у будь-якій сфері: чи то технічній, гуманітарній, природничій та ін.

Висновки. До основних правил проведення наукових (науково-технічних) досліджень (робіт), які проводяться за бюджетні кошти, на нашу думку, варто віднести такі як: подання заявок на виконання наукової роботи; розроблення завдання на наукову роботу та її складові частини; визначення функцій учасників наукової роботи; визначення змісту етапів та правил їх виконання і приймання; державна реєстрація наукової роботи та реалізація її результатів.

Наукову (науково-технічну) роботу варто проводити за етапами.

Етапи наукової роботи у загальному випадку мають містити такі: вибір напрямку дослідження; теоретичні та експериментальні дослідження; узагальнення й оцінювання результатів досліджень, складання звітної документації; приймання наукової роботи.

Наведені основні правила проведення наукових досліджень (робіт) та етапи наукової роботи, на нашу думку, можуть застосовуватися до всіх без винятку видів та форм наукових досліджень і в будь-якій сфері. Застосовуючи зазначені правила проведення та етапи наукових досліджень, слід створити відповідні нормативно-правові документи за прикладом державних стандартів на проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт у науково-технічній сфері, які будуть забезпечувати правове регулювання проведення наукових досліджень, які фінансуються за кошти державного бюджету. Це забезпечить чіткість і прозорість проведення таких робіт та їх фінансування, а також належну реалізацію наукових здобутків. Для робіт, які проводяться не за бюджетні кошти (інвестиції, власні кошти підприємців тощо), нормативні документи, як і наведені стандарти, мають бути рекомендаційними.

Наведені дослідження та висновки на прикладі проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт у системі МВС можна застосовувати і в інших центральних органах виконавчої влади у разі організації науково-технічної діяльності та її адміністрування.

Список використаної літератури:

1. Ківалов С.В., Біла Л.Р. Адміністративне право України : навчально-методичний посібник Вид. друге, перероб. і доп. Одеса : Юридична література, 2002. 312 с.
2. Правознавство : підручник / В.Ф. Опришко, Ф.П. Шульженко, С.І. Шимон та ін.; За заг. ред. В.Ф. Опришка, Ф.П. Шульженка. Київ : КНЕУ, 2003. 767 с.
3. Колпаков В.К., Кузьменко О.В. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
4. Стеценко С.Г. Адміністративне право України : навчальний посібник. Київ. Атіка, 2007. 624 с. URL: <http://radnuk.info/ridrychnuku/493-stetsenko/9759---15-----s-1-----.html>
5. Про освіту : Закон України від 23 травня 1991 року № 1060-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 34. Ст. 451.
6. Про державну статистику : Закон України від 17 вересня 1992 року № 2614-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 43. Ст. 608.
7. Про затвердження Положення про Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України : Указ Президента України від 8 квітня 2011 року № 437/2011. *Офіційний вісник України*. 2011. № 29. 188 с. Ст. 1245.

8. Про Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України : Указ Президента України від 12 травня 2011 року № 583/2011.

9. Питання Міністерства освіти і науки України: Указ Президента України від 25 квітня 2013 року № 240/2013. *Офіційний вісник України*. 2013. № 34. 38 с. Ст. 1206.

10. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Дод. до № 51. Ст. 1122.

11. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26 листопада 2015 року № 848-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 3. Ст. 25.

12. Про наукову і науково-технічну експертизу : Закон України від 10 лютого 1995 року № 51/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 9. Ст. 56.

13. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : Закон України від 11 липня 2001 року № 2623-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 48. Ст. 253.

14. Про вищу освіту : Закон України від 1 липня 2014 № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 37–38. Ст. 2004.

15. Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу : Закон України від 7 лютого 2002 року № 3065-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 30. Ст. 205.

16. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій : Закон України від 14 вересня 2006 року № 143-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 45. Ст. 434.

17. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 липня 2002 року № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. Ст. 266.

18. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 8 вересня 2011 року № 3715-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 19–20. Ст. 166.

19. Про наукові парки : Закон України від 25 червня 2009 року № 1563-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2009. № 51. Ст. 757.

20. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків : Закон України від 16 липня 1999 року № 991-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 40. Ст. 363.

21. Про дотримання законодавства щодо розвитку науково-технічного потенціалу та інноваційної діяльності в Україні : Постанова Верховної Ради України 16 червня 2004 року № 1786-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 43–44. Ст. 494.

22. Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України : Постанова Верховної Ради України 31 липня 1999 року № 916-XIV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1999, № 37, ст. 336.

23. Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів : Постанова Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567. *Офіційний вісник України*. 2013. № 64. 77 с. Ст. 2328.

24. Про затвердження Положення про порядок розроблення, виготовлення, реалізації та придбання спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку, інших засобів негласного отримання інформації : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 жовтня 2001 року № 1450. *Офіційний вісник України*. 2004. № 28. Т. 1. 76 с. Ст. 1870.

25. Основні принципи організації та діяльності науково-дослідного інституту Академії наук України : Положення Національної Академії наук України від 25 листопада 1992 року № 14/1-13/302. URL: http://uazakon.com/documents/date_5d/pg_ifgvsy.htm (дата звернення: 20.02.2018).

26. Наукова і науково-технічна діяльність : правове забезпечення в Україні : навчально-довідковий посібник / М.Г. Вербенський, Т.О. Проценко, О.І. Логвиненко, Д.В. Смерницький та ін. Київ : ДНДІ МВС України, 2014. 748 с.

27. Інтелектуальна власність : правове забезпечення в Україні : навчально-довідковий посібник / упоряд. М.Г. Вербенський, Т.О. Проценко, І.П. Катеренчук, О.І. Логвиненко, Д.В. Смерницький та ін. 2-ге вид. стер. Київ : ДНДІ МВС України, Харків : Мачулін. 2014. 468 с.

28. Екологічна безпека : правове забезпечення в Україні : навчально-довідковий посібник / М.Г. Вербенський, Т.О. Проценко, О.І. Логвиненко, Д.В. Смерницький та ін.; ДНДІ МВС України. Київ, Харків : Мачулін. 2016, 846 с.

29. Технічне регулювання: правове забезпечення в Україні : науково-довідковий посібник / М.Г. Вербенський, В.О. Криволапчук, Т.О. Проценко, Д.В. Смерницький та ін. Київ : ДНДІ МВС України, Харків : Мачулін. 2016. 412 с.

30. Інформація: правове регулювання в Україні : науково-інформаційне видання / упоряд. М.Г. Вербенський, В.О. Криволапчук, Т.О. Проценко, Д.В. Смерницький та ін. Київ : ДНДІ МВС України, Харків : Мачулін, 2017. 914 с.

31. Фінансове та матеріальне забезпечення наукової і науково-технічної діяльності : правове регулювання в Україні : навчально-довідковий посібник / упоряд. М.Г. Вербенський, Т.О. Проценко, О.І. Логвиненко, Д.В. Смерницький та ін. Київ : ДНДІ МВС України, Харків : Мачулін. 2015. 730 с.

32. Національна безпека і оборона України : правове забезпечення : навчально-довідковий посібник / М.Г. Вербенський, В.О. Криволапчук, Т.О. Проценко, Д.В. Смерницький та ін. Київ : ДНДІ МВС України, Харків : Мачулін 2016. 764 с.

33. ДСТУ 3973-2000. Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Правила виконання науково-дослідних робіт. Загальні положення. Київ, 2001. 20 с.

34. ДСТУ 3974-2000. Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Правила виконання дослідно-конструкторських робіт. Загальні положення. Київ. 74 с.

35. Про стандартизацію : Закон України від 5 червня 2014 року № 1315-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 31. Ст. 1058.

36. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 878. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-p> (дата звернення: 16.03.2018).

37. Положення про організацію проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт у системі МВС України : Наказ МВС України від 15 травня 2007 року № 154. Нормативно-розпорядчі документи щодо наукової та науково-технічної діяльності Державного науково-дослідного інституту МВС України. Київ : СПД Чалчинська. 2010. 135 с.

38. Положення про Наукову раду МВС України : Наказ МВС України від 15 травня 2007 року № 154. Нормативно-розпорядчі документи щодо наукової та науково-технічної діяльності Державного науково-дослідного інституту МВС України. Київ : СПД Чалчинська. 2010. 135 с.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Смерницький Дем'ян Вікторович – кандидат юридичних наук, заступник директора Державного науково-дослідного інституту Міністерства внутрішніх справ України

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Smernitsky Demyan Viktorovich – Candidate of Law Sciences, Deputy Director of the State Research Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine

sdv2@ukr.net